

№ Н00013 29.10.2021 ж

АЛДАБЕРГЕНОВА АРМАНАЙ АЛДАБЕРГЕНҚЫЗЫ

Қызылорда облысы, Арал ауданы, Бөген ауылы

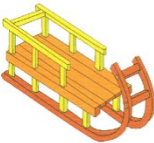

№ 20 З.Шүкіров атындағы орта мектебі

Мектепалды даярлық тобының мұғалімі

Пән: Сауат ашу Мектеп: Қызылорда облысы Арал ауданы Бөген ауылы №20 З.Шүкіров атындағы орта мектебі Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Мұғалімнің аты-жөні: Мектепалды даярлық тобының мұғалімі Алдабергенова Арманай Алдабергенқызы Күні: Қатысқандар саны: Сынып: МАД Қатыспағандар саны:	
Сабақ тақырыбы:	Менің достарым. Д дыбысы мен әрпі
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары(оқу бағдарламасына сілтеме)	1.1.9.3 сөздің буыннан тұратынын түсіну және сөздегі буын санын анықтау 1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы немесе оның иллюстрациясы бойынша болжау 1.3.1.1 сөйлемді бас әріппен бастап жазып, сөйлем соңына тиісті тыныс белгілерін қою
	Барлық оқушылар: Сөздің буыннан құралатынын біледі,буын санын анықтайды. Сурет бойынша сөйлем құрастыра алады. Көптеген оқушылар: Буын сызбасына сәйкес сөздер ойлайды Сөйлем туралы ережені сақтайды.. Кейбір оқушылар: Сөздегі буын санын анықтап, дәлелдемелер келтіреді.Сурет бойынша өз ойымен бөліседі, басқа да болжамдарды тыңдайды,талдайды.
Бағалау критерийлері	➤ Сөзді буынға бөледі. ➤ Сөздегі буын санын анықтайды. ➤ Иллюстрация бойынша мәтіннің мазмұнын болжап әңгімелейді.
Құндылықтарды дарыту	Үлестілік: топпен жұмыс жасағанда Ашықтық: өз ойын қорытындылап, жеткізгенде
Пәнаралық байланыстар	Дүниетану –салауатты өмір салтын сақтау Өзін-өзі тану – мейірімділік,сүйіспеншілік қалыптастыру

АТК қолдану дағдылары	Интерактивті тақтадан тапсырмалар ,слайдтар	
Бастапқы білім	Дыбыстық талдау жасай алады, сөзді буынға бөле алады	
Сабақтың барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
<p>Сабақтың басы 0-8 минут</p> <p>2 мин</p> <p>2 минут</p> <p>4-минут</p>	<p>Оқушылар топқа бөлініп отырады. Амандасу. (Ұ) Зейіндерін шоғырландыру «Армысың досым, Кел,маған қосыл (қолдарынан ұстайды) Жүректен шыққын сөзім(қолын жүрегіне апарды) Жүрегінде болсын! (жүрекше береді) (МТ) Бүгінгі сабағымыздың оқу мақсаты Дд дыбысы мен әрпі туралы алған білімімізді жинақтаймыз.Сөздегі буын санын анықтап, талдаймыз. Бағалау: Сабақ барысында белсенді болған оқушы дәрумен алады. (Ұ) «Шындық па,жалған ба?»әдісі Дұрыс жауапқа қол соғады, жалған жауапқа аяғын тарсылдатады. 1-топ: -Дыбыстарды естиміз,айтамыз. 2-топ: Дауысты дыбыстарды айтқанда тіліміз кедергі жасайды. 3- топ:Әріптерді жазамыз,көреміз,оқимыз. 4-топ: Дауыссыз дыбыстарды айтқанда дыбыс еркін шығады. 5-топ: Дд дауысты дыбыс.</p>	<p>Жүрекше стикері</p> <p>Дәрумендер</p> <p>Слайд</p>
<p>Сабақтың ортасы</p> <p>8-33мин</p> <p>8 мин</p>	<p>(Т) «Суретпен жұмыс» әдісі. Әр топқа суреттер беріледі. Суреттерден Д әрпі бар сөздерді табу, буынға бөлдіру,дыбыстық талдау жасату, сөйлем ойлату. Д әрпінің орнын анықтату. Кері байланыс. Жұптық бағалау.</p>	<p>Суреттер</p> <p>Сызбалар</p> <p>Буындар</p>

<p>5 мин</p>	<p>Оқылым: (Ө) Буындардан сөз құрау Оқушыларға буындар беріледі. Буыннан сөз құрап, жұбына оқып береді. Ау ла Да на да ла да са на шор тан О тан та ра ал ша а нар а на А ра о лар тон он шар Ша шу Са нат сан да ла Ду лат Шар лар от лау ла а ра ла нан Тізбектей оқыту. Сергіту жаттығуы: Ду,ду,ду! Дүк,дүк,дүк! Пойыз келеді. Ду,ду,ду! Дүк,дүк,дүк! Бәрі жол береді.</p>	<p>Слайд</p>
<p>2 мин</p>	<p>Ду,ду,ду! Дүк,дүк,дүк! Жүгіріп өтпе. Ду,ду,ду! Дүк,дүк,дүк! Тұра тұршы шетте. Ду,ду,ду! Дүк,дүк,дүк! Пойызды өткіз. Қол бұлғап қалайық- Жол болсын!- деп біз. Барынша қолдауды қажет ететін оқушылар: Сөздерді көшіріп жаз. Орташа қолдауды қажет ететін оқушылар: Сөздің қатесін тауып ,дұрыс жазады.</p>	<p>Тапсырмалар Тапсырмалар</p>

5 мин	 <p>дөп шата шүр</p>	Слайд
5 мин	<p>(Ө) Жазылым. Тақтадағы суреттердегі заттардың алғашқы әріптерінен сөз құрау.</p> <p>Далада</p> <p>сөзіне сөйлем ойлап дәптерге жазу. Дана далада.</p> <p>Дескриптор:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Әріп элементтерінің астыңғы байланысын сақтайды; 2. Көркем, қатесіз жаза алады; <p>ҚБ тапсырмасы Тапсырма Суреттерге мұқият қараңыз. Тақырыбыноқыңыз. Сурет бойынша әңгіме құрастырыңыз. Ары қарай не болады деп ойлайсыз?</p> <p>Қамқорлық</p> <p>Ширату жаттығуы «Егер ,.....не болар еді?» Оқушылардың бірі жүйрік қиялмен бір ситуация айтады. Қалғандары соның шешімін тауып жалғастыру керек. . Мысалы, «Егер, жануарлар мүлдем дыбыс шығармаса , онда Жер бетінде не өзгеріс болар еді?» «Егер, өсімдіктер жануарлардың дыбысын ажырата алса, онда не болар еді?» «Егер , мектеп асханасында көкөніс, жеміс, сусындардан басқа ешқандай тағам берілмесе , онда не болар еді?»</p>	Суретті тапсырмалар

	Бұл тәсіл оқушылардың қиялын дамытып, мидың ойлау белсенділігін арттырады.	
Сабақтың соңы 33-40 мин 7 мин	Рефлексия «Бір сөзбен» әдісі Сабақ туралы пікірін бір сөзбен білдіреді. Бағалау. Сабақта белсенділік көрсеткен балаларға дәрумендер беріледі.	Микрофон Дәрумен
Саралау- оқушыларға қалай көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз? Орташа қолдауды қажет ететін оқушылар: Сөйлемдердің қатесін тауып, әріп элементтерін каллиграфиялық талапқа сай көркем жазады. Қабілеті жоғары оқушыларға қандай міндет қоюды жоспарлап отырсыз? Аз қолдауды қажет ететін оқушылар: Сурет бойынша сөйлем құрастырып, соңын болжайды.	Бағалау- оқушылардың материалды меңгеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлайсыз? Дескриптор бойынша, «Кім көп жинады?» әдісі, «Керемет сөздер» Жұптық бағалау, топтық бағалау, басбармақ арқылы бағалау.	Денсаулық және қауіпсіздік техникасының сақталуы Интерактивті тақтаны дұрыс пайдалану. Топтық жұмыс орындағанда қауіпсіздік ережелерді сақтау.
Сабақ бойынша рефлексия Сабақ мақсаттары /оқу мақсаттары дұрыс қойылған ба? Оқушылардың барлығы ОМ қол жеткізді ме? Жеткізбесе, неліктен? Сабақта саралау дұрыс жүргізілді ме? Сабақтың уақыттық кезеңдері сақталды ма? Сабақ жоспарынан қандай ауытқулар болды, неліктен?		Бұл бөлімді сабақ туралы өз пікіріңізді білдіру үшін пайдаланыңыз. Өз сабағыңыз туралы сол жақ бағанда берілген сұрақтарға жауап беріңіз.
Жалпы баға Сабақтың жақсы өткен екі аспектісі (оқыту туралы да, оқу туралы да)		

ойланыңыз)?

1:

2:

Сабақты жақсартуға не ықпал ете алады? (оқыту туралы да, оқу туралы да ойланыңыз)?

1:

2:

Сабақ барысында сынып туралы немесе жекелеген оқушылардың жетістік/қиындықтары туралы нені білдім, келесі сабақтарда неге көңіл бөлу қажет?

Ойын арқылы таным үрдістерін, қол машықтарын дамыту

СЕНГІРБЕКОВА АҚБОТА ӘЛІҚҰЛҚЫЗЫ

*Түркістан облысы, Отырар ауданы, Көксарай ауылы
"Айгөлек" бөбекжай-балабақшасы МКҚК. Тәрбиеші*

«Ойнай білмеген, ойлай да білмейді» Халық даналығы

XXI- ғасыр білімділер ғасыры болғандықтан бүгінгі таңда заманымызға сай зерделі, ойөрісі жоғары, жан- жақты дамыған ұрпақ қалыптастыру мемлекетіміздің алға қойған аса маңызды міндеті болып тұр. Тәрбие мен білімнің алғашқы дәні - мектепке дейінгі тәрбие ошағында беріледі. Отбасында ата-ананың ықыласы мен мейірімінен нәр алған бала балабақшада тәрбиешілердің шұғылалы шуағына бөленеді.

Баланың бойындағы жақсы қасиеттер мен мүмкіндіктерді ашып, олардың өнегелі де тәрбиелі болып тәрбиеленуіне тәрбиешілердің маңызы зор. Балаларды тәрбиелеуде ойын әдісінің маңызы көп. Мектепке дейінгі жастағы баланың ойынға деген құлқы, қарым- қатынасы, мінез- құлық көріністері олар өсіп- есейгенде де жалғасы береді. Ойын барысында бала өзін қоршаған үлкендер сияқты, өзінің сүйікті әңгімелері мен кейіпкерлері сияқты өмір сүреді, әрекет жасайды. Ойынды қолданумен бірге ойлауға, тілді дамытуға, шығармашылық әрекетін байытуға бағыт алады.

Баланың ойын кезіндегі қимыл- қозғалысы дене бітімін жетілдірсе, ал қарым- қатынастағы пайымдаулары өзіндік таным- түсінік, мінез- құлық әдептерін бекітуіне әсер етеді. Бала ойын арқылы бір әрекеттен екінші әрекетке ауыса отырып, өзіне түрлі ақпараттар алады, дүние сырын ашады.

Ойындардың негізгі мақсаты балалардың ықылас зейінін, сөздік қорын, байқампаздығын, есте сақтау, қабылдауын дамытуғы, икемділікті арттыруға, өзінің жеке құрбыларының ісәрекетін бағалай, құрметтей, өз ісінің дұрыстығын дәлелдей білуін анықтау, қалыптастыру. Мектеп жасына дейінгі кезеңдегі балалармен сөздік жұмысын жүргізу ісі тіл дамытудың негізгі бір міндеттері болып есептелінеді. Біз балалармен сөздік жұмысын жүргізе отырып, оларды айналасындағы заттармен таныстырып, атын атай білуге, қасиеті мен сапасын, түр-түсі және пішінін ажырата білуге, өмірдегі, қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамыта отырып, белсенді түрде тілдік қарымқатынас жасай білуге үйретеміз.

Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорларын дамыту ісінде тәрбиешінің: — балалардың сөздік қорларын дамыту; — жаңа сөздерді меңгерту; — үйренген сөздерін тиянақтап, анықтап, әрі байытып отыру басты міндет саналады.

Осы аталған міндеттерді тәрбиеші үнемі сөздік жұмысын жүргізуде басшылыққа алып отыруы тиіс. Балалардың сөздік қорын дамытуда ойын, тапсырма, жаттығулардың орны ерекше. Соның ішінде ойын – баланың шын тіршілігі. Ойын арқылы бала айналасындағы нәрседен өзіне қызықтысына ықыласы ауып, таңдап алады. Баланың бір ерекше қасиеті сөйлеуден еш жалықпайды. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің артуына жол ашады. Қай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ойын үстінде бала еш нәрсеге тәуелсіз. Ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік дегеніміз барлық дамудың баспалдағы, бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы.

Баланың білуге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады. Сөздік қорды дамыту ісін ұйымдастыру жұмысында ойын сабағы ең негізгі орын алады. Тәрбиеші бақылау, заттарды қарау, сурет қарау, жұмбақ шешу және құрастыру, саяхат, ойын-сабақтарын ұйымдастыру барысында балалардың сөздік қорларын дамытады. Арнайы ойын-сабақ және сабақ мазмұнына қарай танымдық, дамытушы ойындарды, тапсырмаларды қолдану, балаларды заттарды бір-бірімен салыстыруға, оларды қасиетіне қарай ажыратуға және оны танып білуге үйретеді. Сөйтіп бала топтағы жасына сәйкес бағдарламалық міндетті меңгереді.

Ойын ұйымдастыруда тәрбиеші өзі жетекші бола отырып, балаларды ойнай білуге, ойын ережесін сақтауға, әрі оларды ойната отырып, ойлануға бағыттайды, заттың атын немесе қасиетін есінде сақтап қалуға жол ашады, ойынға қызықтыра отырып зейінін, қиялын дамытады. Сонымен балалардың сөздік қорларын дамытуда ойындарды, тапсырма-жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл-ойы өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді.

Міне, сондықтан да оқу-тәрбие үрдісінде әр түрлі ойындар арқылы баланы жан-жақты дамыту ісіне ерекше көңіл бөлеміз және бұл біздің ең негізгі алдымызға қойған мәселеміз. Сонымен, баланың сөздік қорын дамытумен қатар, тілін дамыту да ойын арқылы жүзеге асады.

Ойынның маңызы:

- Ақыл-ойы дамиды, оқуға қызығушылығы белсенділігі, шығармашылығы, артады, тұлғалық қасиеттері қалыптасады.
- Ойын түрінде оқыту жалықтырмайды, балалардың білімінің сапасын арттыруда, оқу іс-әрекетін қызықты өткізуге, тәрбиеші үшін тиімді.
- Бала бойындағы жағымсыз қылықтарды, ойын арқылы тәрбиелейді.

Тәрбиешілерге балалардың есте сақтау қабілетін, қиялын, қабылдау қабілетін, зейін тұрақтандыруға, аңғарымпаздық қабілетін дамытуға арналған көмек құралы ретінде төмендегі ойындар топтамасын ұсынып отырмын.

1) Есте сақтау қабілетін дамытуға арналған ойындар Төрт құбылыс Балалар шеңбермен тұрады. Жүргізуші «су» - десе қолдарын алдына созады, «ауа» десе жоғары көтереді, «от» дегенде екі қолын айналдырады, «жер» дегенде қолдарын түсіреді. Кім шатасса ойыннан шығарылады. Көңілді шеңбер Балалар шеңбер жасап отырады. Бір-біріне мұқият қарайды. Жүргізуші белгі бергенде балалар көздерін жұмады. Сол кезде жүргізуші отырған балаларға әр түрлі заттарды қыстырып қояды (гүл, орамал, көзілдірік т.с.с.). Балалар көздерін ашқанда не өзгерді? - деп сұрайды. Ең зейінді балаға сыйлық беруге болады. Орныңды тап Балалар шеңберге тұрады. Әр бала өзінің жанындағы баланы есінде сақтап, қарап алуы керек. Жүргізушінің бірінші белгісі бойынша, бөлменің жан-жағына тарап кетеді (белгі: шапалақтау, барабанмен беріледі). Екінші белгі бойынша шеңберге бастапқыда қай орында, кімнің қасында тұрғанын есінде сақтап, қайта шеңбер түзеді. Өз орнын таппаған балалар ойыннан шығарылады. Ойыншықты сипатта Жүргізуші балаларға қолындағы ойыншықты мұқият қарап алуға ұсынады (1 минут).

Алынатын ойыншықтар түрлі-түсті және бөліктері бірнешеу болуы шарт. Ойыншықты жасырып, балалардан сол ойыншықты көргендегі түр-түсі, көлемі, пішіні, дене бөліктерін есінде сақтағанын сипаттап беруді талап етеді. Ойыншықты дәл, нақты сипаттап берген бала ойынды әрі қарай жалғастырады. Сөзді есінде сақта Жүргізуші балаларға 7 қосарлы сөздерді оқиды. Балаларға мұқият тыңдау ұсынылады. Бірінші сөзді жүргізуші айтады, балалар келесі сөзді есінде сақтап қайталайды. Осылайша қалған сөздерді түгел айтып шығу керек. көктем - жаңбыр жаз - күн шықты аспан - бұлт жер - шөп

2) Қиялды дамытуға арналған ойындар Менің көңіл-күйім қандай Балалар өз көңіл-күйлеріне сәйкес келетін суретті тауып атайды (көңілді - көңілсіз, ренжулі, қорқынышты, ...т.с.с.). Сол кездегі өздерінің көңіл-күйлерін баяндайды. Басқа суреттегі көңіл-күйге сәйкес болған жайды әңгімелеп береді. Жалпы ойынды ұйымдастыру ойынды өткізуге әзірлік, ойынды өткізу, ойынды талдау сияқты үш бағытты қамтиды. Ойынға қажетті құрал, заттарды даярлау ойынды өткізуге әзірлік болып табылады.

Ойын-балалардың өмір танымының алғашқы қадамы.

Ойын, төзімділікті, алғырттықты, тапқырлықты, ізденімпаздылықты, іскерлікті, көп білуді қалыптастыруға үлкен мүмкіндігі бар педагогикалық, тиімді әдістерінің бірі. Ойын тек баланың, дене күшін, қуатын молайтып, оны шапшаңдыққа, дәлдікке т.б. ғана тәрбиелеп қана қоймайды, оның ақыл-ойының толысуына, жан дүниесінің қалыптасуына, есейуіне де пайдасын тигізеді. Ойын баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, танымдық қасиеттерін дамытады.

Ойын- бала табиғатымен егіз. Өйткені бала ойынсыз өспейді, жан-жақты дамымайды, бала отбасымен және қоршаған ортамен тығыз араласа отырып, ана тілін үйренеді.

№ H00015 29.10.2021 ж

Ағылшын тілі сабағында жаңа технологияларды пайдалану

СЕНГИРБЕКОВА АЛИЯ АЛИКУЛОВНА

*Шымкент қаласы Қаратау ауданы Асар 2,
№138 ЖОББМ. Ағылшын тілі пәні мұғалімі*

Шет тілдерін үйрену, әсіресе ағылшын тілі қазіргі – заманның қажеттілігі.

Н.Ә. Назарбаев

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев республикалық білім және ғылым қызметкерлерінің III съезінде сөйлеген сөзінде білім беру ісін реформалаудағы стратегиялық міндеттердің бірі – шығармашылық тұрғыдан бәсекелестікке сай үш тілді жетік меңгерген, жан-жақты дамыған жеке тұлғаны оқытып – тәрбиелеу деп атап көрсетті. Бұл жерде негізгі ролді білім беру жүйесі алып отыр.

Қазіргі қоғам сұранысына сай білімді, шығармашылықпен жұмыс жасайтын, өзін-өзі дамытып жетілдіре алатын жеке тұлға тәрбиелеуге аса назар аударылуда.

А. Байтұрсынов өзінің

«Мектеп деректері» еңбегінде былай деп жазды: «...Мұғалім қандай болса, мектеп, пән сондай болмақшы. Яғни мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім».

Әлемнің бірнеше елінен сынақтан өткізілген жаңаша оқыту төрт бағытты қамтиды.

Олар мыналар:

Модельдік технологиясы

Рейтингтік жүйе

Дамыта оқыту технологиясы

Сын тұрғысынан ойлау

Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс-тәсілдерді мұғалімдердің ізденісі арқылы оқушы қабілетіне қабылдау деңгейіне қарай іріктеліп қолданады. Технологияларды күнделікті сабақ үрдісіне пайдалану үшін мен өзімнің алдымдағы оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтік мақсат-мүддеме сай, өзімнің шеберлігіме орай тандап алдым.

Ұстаз тұлғаның танымдық қабілеттерін дамытып өздеріне деген сенімін арттырып, істеген іс-әрекеттерінен жағымды эмоциялар алатындай дәрежеге жеткізуі керек. К.Роджерстің пікірінше, мұғалім:

Оқушыға сенім көрсету;

Оқушыға мақсаты мен міндетін белгілеуге көмектесу;

Оқушының шет тілін оқуға деген ішкі қызығушылығына мән беру;
Оқушы қиындыққа кездескенде кеңес беретіндей тұлға болу;
Оқушыға ұялмай өз пікірін айта алуға көмектесу;
Әрбір оқушының сезімі мен көңіл толқуларын түсініп, ыңғайлы жағдай жасау сияқты қағидаларды басшылыққа алу тиіс.
Осы мақсаттарға жету жолында өзімнің сабақ беретін сыныптарымда біршама жұмыстар жасалды. Мысалы, оқушылардың бәрі үздік, екпінді оқушы емес. Ол кезде мен оқушылардың өз деңгейіне қарай тапсырмалар беріп отырдым. Соның арқасында сыныптағы барлық оқушы бағаланып, қатысып отырды.

I деңгейдегі оқушыға проблемалық сұрақтар қою арқылы олардың ой-пікірімен есептесіп, ынталандыруды көздедім, II деңгейге қиын сөздердің мағынасымен таныстыруды тапсырдым, III деңгейге мәтін не туралы, басты кейіпкерлер кім және т.б. сұрақтарға жауап беру сияқты жеңілдетілген тапсырмалар бердім. Оқушының дарындылығының дамуы қабілетінің ашылуы көбінесе мұғалімнің кәсіби біліктілігіне және оның тұлғалық қасиетіне байланысты. Оқушымен жұмыстың негізгі мақсаты – оқушының шығармашылық, дарындылық қабілетін дамыту, жеке тұлғаны жетілдіру. Ал мақсатқа жету оқу бағдарламасын тереңдетіп оқыту және оқушының танымдық белсенділігін дамыту арқылы жүзеге асады. Оқушының болашақтағы мамандығына байланысты, яғни кәсіби тағдыры тек қана жақсы мұғалімге байланысты. Жаңашыл педагогтар оқушының жеке тұлғалық қасиетін барынша құрметтеп, оның шығармашылық қабілеттер мен бейімділіктерін, өздігімен ойлау қабілетін дамыта отырып, ағылшын тілін жетік меңгертуде. 2012 жылдан бастап «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау» технологиясының стратегияларын сабақтарыма қолдана бастадым.
Сын тұрғысынан ойлау дегеніміз – ақпаратты қабылдаудан басталып шешім қабылдаумен аяқталатын ойлаудың күрделі процесі.

Мақсаты: барлық жастағы оқушыға кез келген мазмұнға сәйкес сыни тұрғыдан қарап екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдап сапалы шешім қабылдап отыру. СТО – оқушылардың мәтінмен жұмыс дағдыларын дамытуға ауызша және жазбаша тілдің барлық түрін қарым-қатынас дағдыларын меңгертуге бағытталған технология. Сабақтың құрылымдық кезеңдері 3 кезеңнен тұрады:

I. Brainstorming (Ой қозғау)

Мен 6 сыныбында өткен «What do we know about the history of the USA» сабағымда ой қозғау мақсатында сұрақтар дайындадым. Өтілген сабақтар бойынша бәрі сұрақтарға дұрыс жауап берді. Бұрынғы білетін материалдарын жаңа ақпараттармен толықтырды.

II. INSERT мағынаны тану барысында қолдандым.

«What do we know about the history of the USA?»

V – I know

- I don't know

+ - It is new for me

-? - It surprised

America is a big, independent country. There are fifty states in the USA.

The history of Thanksgiving Day. Where came term. Native Americans.

The history of wild west and jeans.

Why do people wear jeans all over the world now? Today many Americans still keep a gun in their houses.

III. Realization of the meaning ой толғаныс кезеңінде эссе жазу, «Бес жолды өлең», «Венн диаграммасын» қолдандым. Мысалы 5 жолды өлеңді оқушылар былай жазды:

America

Independent, friendly, developed

To fight, to discover

America is a big country

The USA

Мақсатқа жету оқушылар арқылы жүзеге асады. Оқушы басты тұлғаға айналады, ал мұғалім білімді беруші ғана емес, танымдық іс-әрекеттерді ұйымдастырушы, баланың қабілетін, көзін ашушы тұлға.

Мен баланың білімге деген қызығушылығын арттыратын жүйелі іс-әрекеттер ұйымдастыруға талпынамын. Ол жүйе мына төмендегідей:

Тақырыпқа байланысты хабарламалар;

Оқушылардың тақырыпқа, жаңа сөздерге, мәтіндерге байланысты қысқа әңгімелері;

Шығармашылықпен жұмыс істеуге бағытталған тапсырмалар (мәтіндерге, сөздерге байланысты қысқа әңгімелер, эсселер);

Жарыстар, сайыстар ұйымдастыру;

Әртүрлі танымдық ойындар ұйымдастыру;

Сабақтың әртүрлі формада өтуін қамту.

Оқыту білім беру жүйесінің негізгі мақсаты – оқушыда білім, дағды, іскерлікті қалыптастыру. Ондай мүмкіндік тек сабақ арқылы беріледі. Сабақ – оқу үрдісінің ең негізгі формасы. Сабақтың мұндай міндеттен шығуы үшін оны психологиялық тұрғыдан дұрыс ұйымдастыра білу қажет. Сабақты психологиялық тұрғыдан дұрыс ұйымдастыру дегеніміз – оқушының ішкі жан дүниесіне терең үнілу, ойына ой қосу, қиялына қанат бітіру, білім алуға деген құлшынысын, қызығушылығын ояту. Ол үшін мұғалім барлық мүмкіншілігін пайдаланады. Өйткені жай сабақ құнарсыз тамақ секілді, адам бойына жұқпайды. Қызықты сабақтар мұғалімнің ашқан жаңалығы, өзіндік қолтаңбасы, әдістемелік ізденісі, қолданған әдіс-тәсілдері арқылы ерекшеленіп шәкірт жүрегінен орын алады.

**Математика сабағында оқушылардың
сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту**

БАБАШ МЕЙРАМКҮЛ КӨЛБАЙҚЫЗЫ

*Түркістан облысы, Отырар ауданы, Көксарай ауылы
Ергеобек негизги орта мектебінің математика пәні мұғалімі*

Бүгінде білім беру жүйесінде ауқымды өзгерістер болып жатыр. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін дамыту тұжырымдамасында орта білім берудің мақсаты – жылдам өзгеріп отыратын дүние жағдайында алынған терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін – өзі дамытуға және өз бетінше дұрыс адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру деп атап көрсетілген. Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға-мұғалім (Strong, Ward&Grant,2011). Мұғалім қызметіндегі маңызды дүние – жекелеген оқушылардың тақырыпты қабылдау ерекшеліктерін, оқушылардың түсінігін жетілдіру немесе жақсарту мақсатында олармен жұмыс жүргізу қажеттігін ұғынуы, сондай-ақ кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсінуі (Мұғалімге арналған нұсқаулық, 6-7 бет).

Сабақ – мұғалімнің шығармашылық ізденісінің жемісі. ҚР-ның педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының үшінші (негізгі) деңгейі бойынша білім алып, үйренгенімді өз тәжірибеме қолданып келемін. Осы курсты оқу барысында мен өзімнің сабақ беруіме емес, оқушыларға қалай оқу керектігін үйретуге, оқушылардың оқу ептілігін дамытуға басты назар аударуым керек екендігін түсіндім.

Мен өз сабағымды жоспарлауда ең алдымен оқушылардың жас ерекшеліктері мен қызығушылықтарын ескере отырып, өзара сыйластық пен бірлесіп шешім табуға, тақырыптың мазмұнын өз бетімен меңгеруіне ықпал ететіндей оқу материалы мен қажетті құралдармен қамтамасыз етуге тырысамын. Сабақтың құрылымы оқушыларға оқу бағдарламасының (берілген тапсырманың немесе жаңа тақырыптың) мазмұнын игертіп қана қоймай, оқуға деген өз қабілетін дамыта алатындай етіп әзірлегенде ғана тиімдірек оқуға мүмкіндік береді. Сабақ барысында оқушыға білім алуға ыңғайлы, жағымды орта қалыптастыра білу табысқа жетудің бір факторы.

Оқушыларды сабақта топқа бөлудің әртүрлі қызықты тәсілі олардың алдағы жұмысқа деген қызығушылығын арттырады. Бөліну кезінде араларында бір-біріне деген жылы сезімдер орнап, өздерінде туындаған сенімсіздік пен

қобалжудан арыла бастайды. Ең бастысы оқушы өзінің қабілеттері мен ерекшеліктерін көрсете білу мүмкіндігіне ие болғандығын түсінеді. Математика сабағында оқушылардың құзыреттілін дамыту үшін «Сыни тұрғысынан ойлау» технологиясының маңызы зор. Сыни тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану арқылы оқушылардың өз беттерімен меңгерген материалдағы ұғымдардың есінде ұзақ сақталып, оның білім деңгейінің артуына зор ықпал ықпал етеді. Елімізде 1997 жылдан бастап дамып келе жатқан «Сыни ойлауды оқу мен жазу арқылы дамыту» жобасы 3 кезеңнен тұрады: «Қызығушылықты ояту/Мағынаны ажырату/Ой-толғаныс».

1. Қызығушылықты ояту: оқушылар қарастырылатын тақырып бойынша бұрынғы білімдерін еске түсіреді, яғни жаңаны ескімен байланыстырады. Үйренуші жаңа ұғымдарды, түсініктерді өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады. Қызығушылықты оятудың екінші мақсаты үйренушінің белсенділігін арттыру. Оқушы өз білетінін еске түсіреді, қағазға жазады, көршісімен бөліседі, тобында талқылайды, яғни айту, бөлісу, ортаға салу арқылы өз білімдері мен түсініктерін өзгелерге жеткізеді. Қызығушылықты оятудың үшінші мақсаты - бір –бірімен пікірталасқа түсе отырып, әр оқушыда түрлі сұрақтар туындайды, бұл өз кезегінде оқушыларды ойлануға жетелейді.

2. «Мағынаны ажырату» кезеңі. Жаңа материалды игеруде туындаған сұрақтарға оқушылар өз тәжірибелері тұрғысынан жауап беруге тырысады, олардың оқу процесіне деген қызығушылығы артады.

3. Үшінші кезең «Ой толғаныс». Осы кезеңде оқушылар жаңа мәліметтерді өздерінің бұрынғы білімдерімен салыстырады, қажет болған жағдайда өз пікірлерін өзгертеді, жаңа білім, жаңа түсінік қалыптасады. Сыни тұрғыдан ойлауды дамытудың мақсаты барлық жастағы оқушыларға кез келген ой-пікірлеріне, тұжырымдамаларына сыни тұрғыдан қарап, екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдауға, саналы шешім қабылдауға үйрету. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясының мені қызықтырғаны баланың өзі ізденіп дәлелдеуі. Ол бұрын тек тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойланушы, өз ойын дәлелдеуші, ал мұғалім осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы. «Мен шәкірттерімді ешқашан да үйретпеймін; мен тек олардың үйренуіне тиімді жағдайлар жасауға тырысамын», - деп айтқан А.Эйнштейннің принципін ұстанып жүрмін. 8 сыныпта геометрия сабағында «Тік төртбұрыш, ромб, квадрат және олардың қасиеттері» тақырыбында өткізген сабағым туралы сіздермен ой бөліскім келеді. Топты «Кеше қандай жағымды, жылы сөздер естідіңдер?» деп сұрап, олардың тақтаға жазып қойдым. Олар: «Жарайсың, балам! Үлкен азамат бол! Тұра ғой, жаным! Ботақаным менің!» деген сөздерді естігендерін айтты. Сол арқылы топқа бөлдім, 1 топ «жарайсың, балам!» тобы, т.с.с. әр топ мүшелерін топ атымен айтып сөз бергенде олардың жүздері бал-бұл жайнап, сабаққа көңілді, асқан қызығушылықпен қатысып отырды. 1 топқа өткен сабақ бойынша тапсырма бердім, 2-4 топтарға жаңа сабақты өз бетімен меңгеруі үшін

оқу материалы мен қажетті құралдармен қамтамасыз еттім. Мұндағы мақсатым – өткен тақырыппен жаңа сабақтың өзара байланысын балалар өз беттерімен анықтап, әр фигураларға тән қасиеттері арқылы анықтама бере отырып, талдау жасай білу дағдыларын жетілдіру. Бұл тапсырмада оқушылар жүйелі ойлануға, керекті ақпаратты өздігімен түсініп, оны талдап, оның ішінен керектісін тандап алуға, өз ойы мен пікірлерін дәлелдеуге, өз білімдеріне деген жауапкершіліктерінің артқандығын сездірді. Ең бастысы сыныптастарымен тиімді қарым-қатынас құруға тырысқандары мені қуантты. «Ромбының диагональдары тең болса, оның квадрат болатынын дәлелдендер» деген тапсырмада Ерболат есімді оқушы мыс сымнан квадрат жасап, қарама-қарсы бұрыштарын созу арқылы оны ромбға айналдырып, «диагоналдарының ұзындықтары әр түрлі болса, ол ромб, ал диагоналдары тең болса квадрат болатынын» өз бетінше тәжірибе жасау арқылы дәлелдеді. Өзінің тіл байлығының аздығын сол сәтте ол сезініп, тәжірибені дәлелдеуді сыныптастарына қалдырды. Оқушылар фигуралардың өздеріне тән қасиеттері мен берілген анықтама, теоремаларды пайдаланып және сыныптастары көрсеткен тәжірибеден оқушылар «Ромбының диагональдары тең болса, онда ол квадрат болады» деген қорытындының дұрыстығына көз жеткізді.

Сабақты қорытындылау кезеңінде бүгінгі тақырыпты алдымен топта, содан кейін бүкіл сыныппен бірге фигуралардың айырмашылығы немесе ортағын салыстыра отырып, ойлауға, бір-бірін толықтыруды Венн диаграммасы арқылы ұсыныс білдірдім. Сабақтың соңында бар білімдерін жаңа ақпаратпен толықтырып қана қоймай, алған білімдерін нақтылап, кей анықтамаларды өзгертіп, өздері бірін-бірі толықтырды.

Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытудың тиімділігі – оқушының білімін арттырып ғана қоймай, сонымен бірге:

- Мұғалім мен оқушылар арасында ізгілікті қарым-қатынас орнайды.
- Оқушының өздігінен жан-жақты білім алуына жағдай жасалады.
- Оқушы ойын ашық айта алуға, пікір айтуға, алмасуға үйренеді.
- Алған білімге сын көзбен қарауға, білімді сапалы түрде алуға дағдыланады.
- Мәселенің ең негізгі түйінін табуға дағдыланады.
- Оқушылардың шығармашылық белсенділігі артады.
- Алған білімдеріне жауапкершілікпен қарауға үйренеді.
- Жеке тұлға ретінде жетілуіне, дамуына бағытталады.

Заман көші – болашақ бағдары

АБДРАХМАНОВА ЫРЫСБИКЕ БҮРКІТҚЫЗЫ

*Нұр-Сұлтан қаласы Мәшһүр Жүсіп атындағы
№57 орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі*

Мектеп қабырғасын қайыспайтындай етіп тұрғызуға алғаш себеп болған ғұлама ұстаз Ыбырай Алтынсариннің білімінің түбірі сақталғанымен, ғылыми тұрғыда педагогикалық әдістер өркендеуде. Ғылыми жұмыс – білімді жетілдіру, дәлелдеу, оны жарыққа шығару үшін берілетін үлкен мүмкіндік.

Егеменді еліміздің өскелең ұрпағын ойлы да іскер, өзіне - өзі сенімді, интеллектуалдық деңгейі биік азамат етіп тәрбиелеуде мектептің алатын орны ерекше. Ұстаздардың міндеті – жеке тұлғаны дамытып, оның білімге деген сенімін нығайту, оқуға қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру.

Қазіргі заманғы ғылыми - техникалық үрдістің қарқыны білім беру жүйесінің алдына үлкен мақсаттар мен жаңа міндеттер жүктейді. Жас ұрпақты жан - жақты жетілген, ақылды, парасатты, ой - өрісі биік, бәсекеге қабілетті азамат етіп тәрбиелеу – қоғамның мақсаты. Бұл әр мұғалімнің шығармашылық ізденіспен, жаңаша әдіспен жұмыс істеуін қажет етеді.

Білім - ел қазынасы, білімді ұрпақ – ел байлығы, білімнің негізі мектепте, яғни бар ғылымның бастауы – мектеп. «Елдің келешегі бүгінгі жастардың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры – ұстаздың қолында», - деп Тұңғыш Елбасы бізге үлкен міндет артып отыр. Мектеп оқушыларын ғылыми жұмысқа баулу – педагог шығармашылығының нәтижелі жұмысы.

XXI ғасырдың озат оқушылары қазіргі таңда ғылыми ортада қалыптасып, дамып келеді. Себебі, жаңа технологиялар, жаңа сала, жаңа іс-әрекет, әлеуметтік желідегі жаңа ақпараттар барлығы оларды ғылыми іс-әрекеттерге жетелейді. Бұл келешек ұрпақтың ой-санасының дамуының жоғарғы деңгейін көрсетеді. Әрбір оқушының жас ерекшелігіне, қабілетіне қарай дарындылығын әр түрлі әдістермен айқындау және дамыту, оның ішінде ғылыми іздеу қызметімен ұштастыру – жаңашыл педагогтің міндеті.

«Ұстаздан шәкірт озар», - деиекші, заман біздердікі, яғни, бойында намыс оты қайнаған, болашағы жарқын жайнаған, өздерінің білімімен сайланған жастардыкі. Мен кеудесінде «қазақ» деген ұшқыны бар, ғылым-білім жолында оза шапқан білімді ұрпақтың келешегін ғылыми тұрғыда толық елестете аламын. Егемен еліміздің саналы ұрпағы ғылым жолында шың басына шығуы үшін, қазірден бастап, өмірді жаңашылдықпен елестетуі тиіс.

Себебі, жаңа дүниенің барлығы ғылым дамуы. Ол үшін мектеп қабырғасында арнайы ғылыми, зерттеу, тәжірибе алмасу жұмыстарына қатысып, білімдерін шыңдауы абзал.

Оқытушы, ағартушы, ірі ғалым, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлы: «Оқу жұмысының үш жағы үш мәселеге тіреледі: бірі мұғалімге, бірі құралға, бірі ақшаға». Осы үшеуі бірдей тең болса, оқу қисаймай, ауытқымай түзу жүреді. Ол үшеуі тең болмағанда оқу жұмысы аумалы жүк сияқты орнықсыз» - деген екен. Сол үшін де болашақтың айқын келбеті, ұстаздың тәлімімен ғылымға қанат қақса, келешегінің дамуын қалыптастырады

№ H00019 29.10.2021 ж

Дене тәрбиесі - салауатты өмір негізі

ТУРЕХАНОВА АЛТЫНАЙ ТУЛЕГЕНОВНА

*Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласы Теңге ауылы №11
" Теңге"бөбекжайының дене шынықтыру пәні жетекшісі*

Біздің бақытымыздың оннан тоғызы денсаулыққа байланысты.

А.Шопенгауер

Бүкіл әлемдегі дәрігерлер мен педагогтар әлдеқашан ортақ пікірге келген еді: ұлт денсаулығын сақтап қалу үшін барлық күш жігерді біріктіру және оны балалар денсаулығын қорғауға бағыттау қажет.

XXI ғасыр—ақпараттардың аса молдығы бойынша бұрын-сонды болмаған ғасыр. Біз балаларға денсаулықты сақтау, түрлі аурулардың алдын-алу, салауатты өмір салты туралы көп айтып жүрміз. Ал, бұл мәселелерді шешу балалар денсаулығын сақтау, оның ішінде дене тәрбиесі, психологиялық тұрақтылықты арттыру, орынды тамақтану және көптеген басқа мәселелер бойынша маңызды жұмыстарды қажет етеді. Мектеп мұғалімінің алдында оқушыларға білім берумен қатар олардың дені сау, дене бітімінің дұрыс жетілуін қадағалау міндеті тұр. Бүгінгі алдымызда отырған оқушы -ертеңгі еліміздің экономикалық қуатын, мәдени және рухани байлығын жақсартуға ықпал ететін жеке тұлға.

Дене тәрбиесі тек мектептегі дене шынықтыру сабағы ғана емес, ол сабақтан тыс, мектептен де тыс денсаулыққа байланысты шаралар жүйесі. Қазіргі кезеңдегі білім беру орындарындағы дене тәрбиесінің жүйесі жастардың денсаулықтарын нығайтумен қоса, тұлға бойындағы биологиялық-психологиялық қажеттіліктердің жан-жақты жетілуіне, өмірге деген белсенділігі мен ізгілікті қатынастарын дамытуға бағытталған.

Дене тәрбиесі-өсіп келе жатқан жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру саласының бір тармағы болып табылады. Жеке тұлғаның жан-жақты дамуына, күшті де қуатты болып өсуіне, ұзақ уақыт шығармашылық еңбекке жарамды адамды қалыптастыруға, оны Отан сүйгіштікке дайындауға қызмет етеді.

Дене тәрбиесін ұйымдастыру түрлері оқушының өз бетінше ұйымдастырылған жұмыстарымен толықтырылған жағдайда нәтижелі болады.

Оқушының күнделікті қозғалыс тәртібін толықтыруға арналған жұмыс түрлері дене тәрбиесі жүйесінің элементтері есебінде болды:

- Таңертеңгі гимнастикалық жаттығулар. Күнде таңертеңгілік 9-10 жаттығудан тұратын кешен. Бұл оқушылардың орталық нерв жүйесін қалыпқа келтіріп, оқушы ағзасын сергітеді.

- Мектепке дейінгі және үйге қайтар жолдағы серуен. Таза ауада жаяу жүрудің өзі шынығу, сауықтыру әсерін тигізеді.
- Оқу сабақтарына дейінгі жаттығу. Сабақтағы нәтижелі іс-әрекет пен оқу күнін белсенді бастауға мүмкіндік туғызады.
- Дене тәрбиесі сабақтары. Бұл сабақтар мазмұны мемлекеттік талап пен оқу бағдарламасына сәйкес белгіленіп, оқушылардың күші мен жылдамдығын, ептілігі мен шыдамдылығын, ерік-жігерін, батылдық пен табандылықты және тез шешім қабылдау секілді тәрбиелік қасиеттерді дамытады.
- Сабақ үстінде сергіту минуттары. Ой еңбегі барысында ағзаның тынығуына әсерін тигізеді.
- Үлкен үзіліс кезіндегі дене жаттығулары мен қозғалмалы ойындар. Оқу күні ортасында оқушылардың белсенді демалысын қамтамасыз етеді.
- Спорттық үйірмелер, ұйымдар мен топтардағы жұмыс. Белгіленген спорт саласы бойынша оқушының жалпы және арнайы дайындығын көрсетіп, дене жаттығуларымен жүйелі айналысуды қамтамасыз етеді.
- Жалпы мектепшілік спорттық бұқаралық шаралар. Бұл жұмыс түріне денсаулық және спорт айлықтары, спорттық мерекелер, жалпы мектепшілік сайыстар жатады.

Бұл шаралар барлық оқушының спорт пен дене тәрбиесі жаттығуларына қызығушылығын туғызып, салауатты өмір салтының негізін қалайды.

- Өз бетінше дене жаттығуларымен айналысу. Бұл жұмыс түрі қозғалыс тәртібінің маңызды бөлігі. Кей жағдайда ең тиімді әдіс болып есептелінеді, себебі оқушының жеке тұлғалық қызығушылықтары мен қабілетіне, сұранысына сәйкес ұйымдастырылған жұмыс өз нәтижесін береді.

Денсаулық-байлық қана емес, ол адам бақытының бастауы, тіршілік көзі. Ұлы ақын Абай данамызда «Денсаулық- терең бақыт» деген.

Ғылым мен техниканың күн санап қарыштап дамуы, экологиялық зардаптардың белең алуы, ой еңбегі мен дене еңбегінің ара қатынасының алшақтауы, әр-түрлі зиянды әдеттердің (шылым шегу, алкоголь ішімдігі, есірткі пайдалану т.б) пайда болуы секілді құбылыстарға қарсы, салауатты өмір салтын қалыптастыратын тегеурінді күш иесі-спорт. Спортпен шұғылданған баланың денсаулығы мықты, өзі әлді, төзімді, икемді, әрі нәтижелі болады. Еліміздің келешегін жалғастыратын жігерлі, білімді азамат болып шығады.

Салауатты өмір салтының насихатталуы, ауыл мектебіндегі спорттың өсуі, одан әрі өркендеуі, әлемдік деңгейге жетуі, кейінгі жастар үшін үлгі-өнеге болатыны үлкен дәлел.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан-2050» стратегиялық бағдарламасында «Салауатты әрі гүлденген экономика құрмайынша, біз қуатты мемлекет пен қарулы күштер құра алмаймыз, демографиялық, экономикалық және әлеуметтік міндеттерді шеше алмаймыз, әрбір адамның жеке басының қадір-қасиеті мен әл-ауқатын арттыра алмаймыз», -деген болатын.

№ Н00020 29.10.2021 ж

Мәңгі есімде сол бейне!

АБЫЛАЕВА ЖАНАР

Қызылорда облысы, Арал ауданы, Бөген ауылы

№20 З.Шүкіров атындағы орта мектептің педагог ұйымдастырушысы

Үнсіздік... Қолында қаламсап, алдында шашылып жатқан қағаздар, ойға шомып бір қыз отыр. Еш нәрсеге алаңдар емес.

Бұл № 20 З.Шүкіров атындағы орта мектеп жанындағы интернат үйінің ішінде отырған интернат тәрбиешісі болып жақыннан бері жұмыс жасап келе жатқан Абылаева Жанар болатын. Сіздерге «интернат» деген сөзді оқыған кезде жылылық сезім пайда болуы мүмкін.

Себебі сіздің де қызықты, әсерлі күндеріңіз осында №20 З.Шүкіров атындағы орта мектеп жанындағы интернатта өткен болу керек.

1921 – 1922 жылдардан бері жұмыс жасап келе жатқан интернат.

Міне, мектебіміздің ізін қуып келе жатқан интернатымызға да ғасыр болып қалыпты. Маған «Өз мектебімнің 100 жылдығына орай қалай үлес қосамын?» деген ойлар маза бермей жүрген болатын. Соған байланысты интернат туралы материалдар іздеп жатқанмын, сол кезде суылдап жерге қағаздар түсіп кетті. Жерден көтеріп алып, бетіне үңілсем «Мәңгі есімде сол бейне!» деген тақырыпта Мырзахметова Алтынай Құдайбергенқызының тәрбиеші болған уақыттағы өткізген кешінің сұлбасы екен. Мұнда марқұм мектеп өмірінің соңғы жылдарын біздің мектепте өткізген Исаев Ержан Алмасұлы туралы болғандықтан, көзіме жас алып, көміліп қалмай, жарыққа шыққанын дұрыс көріп, еріксіз қолыма қалам алып отырмын.

Ержан 1991 жылы 4 желтоқсанда Аққұлақ ауылында дүниеге келген. Отбасының сүйікті ұлы.

1998– 99 оқу жылында Аққұлақ негізгі мектебінің табалдырығын аттап, оны 2007 жылы 9 сынып негізінде бітіріп шығады. 2007 – 2008 оқу жылында №20 З.Шүкіров атындағы орта мектептің 10 сыныбына қабылданады. Әкесі Алмас аға баласын мектеп жанындағы интернатқа зор сеніммен жатқызып, Ержанға үлкен үміт артады. Әкесіне уәде берген баласы оқуда алғыр, қоғамдық жұмысқа, белсене араласып, дос-құрбыларының ортасында сыйлы, ұстаздарының сүйікті шәкірті бола білді. Бойына біткен қасиеті – ән салу, би билеу, сурет салу арқылы көпшіліктің назарына ерте ілінді. Осы мектепте оқып жүріп 2007 жылы желтоқсан айында Арал қаласында өткен «Ақжелкен» жастар фестивалінде жүлделі 2 – орынды сурет салу арқылы алса, мектепте ұйымдастырылған түрлі кештердің де жүлделі орындарын алып, өз сыныбын алға сүйреп, биіктерден көрсете білді.

Үлкенге ізетті, кішіге қамқор ол 2009 жылы мамыр айында өткізілген ел тәуелсіздігінің 18 жылдығына орай аудандық «Патриоттық әндер» сайысында бас бәйгені жеңіп алды. Сөйтіп ата-анасын, ұстаздарын бір серпілтіп тастады. Мектеп жанынан ұйымдастырылған спорттық секциялардың да белсенді мүшесі бола білді. ҰБТ-ға қатысып, жоғары ұпай жинаған ол алдына үлкен мақсат қойған. Жоғарғы оқу орындарының біріне түсіп, студент атану асыл арманы еді. Бірақ, амал не !

Мектеп бітірген қуанышында тойлай алмады. Қолына 11 жылдық білімнің жемісі Аттестатты алғалы отырғанда 2009 жылдың 19 маусымында сұм ажалдың құрығына ілікті. Жарқырап жанған бір жұлдыз сөнді...

Баласынан үлкен үміт күткен, ертең ұлымның сыныптастары мен ұстаздарына, өз үйімнен қонағасы беремін деп дайындалып отырған ата-анасының төбесінен жай түскендей болды, ал ертең мектеп бітіру кешін өткіземіз деп отырған сыныптастарының жай – күйі айтпаса да белгілі еді. Интернатта бірге жатып, бір қазаннан ас ішкен іні – қарындастары қайғылы қазаны естігенде бірі түсінсе, бірі түсінбеді...

Уақыт не деген жылдам еді. Міне, көзді ашып- жұмғанша, сырғып мектеп бітірген уақытқа да 10 жыл болыпты.

Ержанның сыныптастары бір – бірін сағынысып,құшақ жая қол алысып, ыстық ұя мектептеріне келіп, ұстаздарына жылы – жылы тілектерін айтып жатты, бірақ олардың арасында ол жоқ еді.

Сен бізбен біргесің, аяулы шәкірт !

Мәңгі есіміздесің, сырбаз жігіт !

Алла сені панасына алсын деп естелігімді түйіндеймін.

№ H00021 29.10.2021 ж

Взаимодействие воспитателя с родителями детей

САДЫКОВА КОРЛАН ТУРГАНБАЕВНА
*Город Талдықорған, №12 ясли- сад "Байтерек".
Воспитатель предшкольной группы "Тюльпан".*

Педагогика должна стать наукой для всех — и для учителей, и для родителей. Какими бы прекрасными ни были наши дошкольные учреждения, самыми главными мастерами, формирующими разум, мысли детей, являются мать и отец. Поэтому нам, учителям, прежде всего, необходимо заботиться о повышении педагогической культуры родителей, разъяснять смысл воспитания и работать с ними в одном направлении. В. А. Сухомлинский

Мы, воспитатели, прекрасно понимаем, что родители доверили нам самое дорогое сокровище – своих детей, и наша обязанность – оправдать это доверие, а это возможно только при тесном сотрудничестве, общности дел, взаимопонимании всех сторон, к чему мы и стремимся.

Задача дошкольного учреждения – раскрыть перед родителями важные стороны психолого-педагогического развития ребёнка на каждой возрастной ступени дошкольного детства и порекомендовать соответствующие приёмы воспитания.

Всем известно, что взаимодействие педагогов детского сада с родителями – достаточно сложный процесс, и семья должна быть равноправной его стороной. Основную роль в работе с родителями практически во всех детских садах традиционно играют воспитатели. Они – главный источник информации о ребёнке, о деятельности учреждения, от них родители получают психолого-педагогическую информацию.

Таким образом, именно на нас лежит основная ответственность. Педагоги детского сада находятся в постоянном взаимодействии с родителями, составляя неразрывное триединство “ребёнок – родитель – педагог”, понимая, что домашняя среда имеет основное воспитание и формирующее значение. В условиях сотрудничества с семьёй, предполагающего взаимное уважение, понимание, доверие, достигаются желаемые результаты в процессе становления личности ребёнка. Основной целью взаимодействия является создание единого пространства “Семья – детский сад”, в котором всем участникам педагогического процесса (детям, родителям, воспитателям) будет уютно, интересно, безопасно, полезно, благополучно.

Воспитателей, приступающих к работе с новой группой детей, волнуют вопросы: как найти путь к сердцу родителей?

Как сделать воспитание детей нашим общим делом? Как и о чем вести разговор с родителями, когда они утром спешат на работу и когда уставшие возвращаются с работы? Как сделать, чтобы даже в такие минуты они охотно прислушивались к словам воспитателя, проявляли к ним интерес, чтобы изъявляли желание услышать, чем жил ребенок в детском саду, что нового узнал за день, как проявил себя? Такого контакта педагог может достичь, проявляя постоянную доброжелательность, заинтересованность в сотрудничестве с семьей. Общаясь с родителями, нужно помнить, что в общении существуют свои закономерности. Основа отношения к нам человека закладывается в первые 15 секунд! Для того, чтобы благополучно пройти через «минное поле» этих первых секунд, необходимо применить «Правило трех плюсов» (чтобы расположить к себе собеседника, нужно дать ему как минимум три психологических плюса. Самые универсальные – это:

Улыбка,

Имя собеседника

Комплимент.

Для того чтобы люди хотели с нами общаться, мы сами должны демонстрировать свою готовность общаться с ними. И собеседник должен это видеть. Необходима искренняя, доброжелательная улыбка!

Самыми распространёнными методами работы с родителями являются:

Наглядная информация для родителей

Беседы с родителями

Родительские собрания.

Большую роль в повышении педагогической культуры родителей играет наглядная информация, где родители получают консультации высококвалифицированных специалистов: логопеда и педагога – психолога медицинских работников, инструктора по физической культуре, музыкальных руководителей. С большим удовольствием родители рассматривают на выставке работы детей: рисунки, аппликации и т.д., а также фотографии из жизни детей в детском саду и различные подтверждения успехов детей (наклейки, картинки, звёздочки, пятёрки).

С первых дней мы стремимся узнать, как ребенок живет в семье, что его там окружает, что дает ему семья. В первые дни посещения детского сада мы начинаем знакомиться с условиями семейного воспитания каждого ребенка. В беседе с родителями педагог начинает о том, к какому режиму привык ребенок, какие игрушки есть у него и какие из них любимые, как он с ними играет. Воспитатель должен быть всегда с добрыми намереньями.

Родители должны видеть в воспитателе человека, который любит их ребенка, живет заботой о нем. Это вызывает у них откровенность, они доверительно о своих трудностях, просят совета.

Обычно родители, приходя вечером, чаще всего интересуются, как ел сегодня ребенок, оценивая осматривают его: чист, ухожен ли, не обижен ли. А затем торопливо покидают детский сад.

Как заинтересовать родителей жизнью детей в детском саду? Как показать необходимость придерживаться единого с детским садом подхода к воспитанию детей, особенно нравственному?

Прежде всего, в часы приема и ухода детей домой мы систематически стали делиться с родителями новостями о жизни их детей в детском саду: «Ваш сын научился завязывать шнурки. Теперь и дома ему понадобится ваша помощь»; «Влада старательно и аккуратно стала рисовать красками. Особенно ей нравится накладывать кистью узор на рисунок. Посмотрите, вот ее работы». Или «Ваш Артём уступил сегодня игрушку Арине. А в дверях пропустил девочек. Поддерживайте, пожалуйста, у него навык культурного поведения»; «Пожалуйста, приводите Лизу утром пораньше, чтобы она успевала на зарядку. Ведь это даст ей бодрость и здоровье».

Как сказать родителям об ошибках, неправильном поведении, чтобы не вызвать негативной реакции, чтобы они поняли: воспитатель делает это в интересах ребенка. Разговор с позиции интересов ребенка, как правило, вызывает у родителей нужную реакцию, беседа проходит в доброжелательном, деловом тоне. Никогда не позволяем себе делать замечания родителям в присутствии детей или обсуждать с детьми, почему мама или папа не выполнили нашего требования.

Постепенно у родителей появился интерес к содержанию жизни детей в детском саду, все чаще они останавливаются у стенда «Для вас, родители».

Серьезное внимание мы уделяем информационному материалу, особенно рубрике «О наших детях». Например, помещали такую информацию: «На этой неделе учили с детьми стихотворение А. Барто «Бычок». Все дети запомнили его. Громко, выразительно читают его Оля, Даша, Глеб, Максим. Попросите детей дома прочитать это стихотворение. Или «Посеяли с детьми горох, бобы. Все дети знают теперь, как сеять семена, чтобы из них выросли растения. Поддерживайте, пожалуйста, у детей интерес к труду на огороде, привлекайте к посильной работе».

Сплочению родителей и педагогов способствовало также совместное с родителями оформление групповых газет, фотоальбомов: «Вместе ходим в детский сад», «У нас в семье праздник». Очень интересный проект, созданный совместно с родителями, — групповой фотоальбом «Вот какие малыши, полюбуйтесь от души» о детях группы, в котором можно кроме фотографий детей представить зарисовки родителей, рассказы о детях, о семье, об общих делах и увлечениях.

Одной из форм традиционного взаимодействия с родителями являются родительские собрания, на которых обсуждаются вопросы питания, методы воспитания детей, требования к обустройству группы и т.д.. Обычно на собраниях часто говорит только воспитатель, а родители слушают и ждут окончания. Если у родителей и возникают вопросы, то обычно они касаются питания детей. Педагоги нашей группы решили в корне изменить этот стереотип и внести инновационные принципы в свою работу. Поэтому большое внимание уделяется подготовке к родительским собраниям. Заранее вывешивается объявление с просьбой к родителям продумать вопросы, на которые они хотели бы получить ответы, с кем из специалистов желали бы встретиться.

Родительские собрания проводятся за чаепитием. Большинство родителей приходят на такие встречи после трудового дня, и в такой неформальной, теплой, почти семейной обстановке люди чувствуют себя свободнее, легче делятся своими проблемами. Воспитатели детского сада к родительскому собранию пекут пироги, ставят на стол конфеты, чай. Родители бывают приятно удивлены, когда видят, что их ждут улыбающиеся, приветливые педагоги, но еще больше они поражаются накрытым столам!

Так бывает на первом родительском собрании, а уж затем инициативные родители приносят сами что-нибудь к чаю. И всегда находится чья-либо бабушка или мама, которая печет пироги. Родители в непринужденной обстановке с увлечением и заинтересованностью обсуждают вопросы, которые ставит перед ними воспитатель. Многие мамы и папы, приводя в сад второго или третьего ребенка, с большим удовольствием делятся опытом по воспитанию детей. А если родители проявляют инициативу, это говорит о реальном их желании сотрудничать с педагогом.

При таком подходе родители стремятся к индивидуальным контактам с воспитателями, так как их интересуют вопросы, касающиеся формирования личности маленького ребенка, его внутреннего мира, отношений с родителями и окружающим миром. Родители с нетерпением ждут очередной встречи, спрашивают: «Когда будет собрание?» Подобные встречи нельзя назвать в традиционном смысле родительскими собраниями, так как это скорее встречи по интересам или родительский клуб, куда родители приходят с желанием поделиться своими мыслями, решить возникшие проблемы.

Очень важно проведение дней открытых дверей. Родители проявляют большой интерес к тому, как проводят время их малыши без мам и пап в детском саду, чем занимаются. Подготовка к этому дню ведется заранее: вывешивается объявление, в котором указывается время данного мероприятия, правила поведения для родителей, а также цели и содержание мероприятия.

Родители могут понаблюдать за своими детьми со стороны, оценить их поведение в ситуации, отличной от семейной, а также перенять у педагога приемы обучения и воспитательных воздействий.

Если кто-то из родителей не смог прийти на встречу, то есть возможность показать запись дня открытых дверей на видео, так как в группе всегда найдется родитель, имеющий видеокамеру.

Это можно сделать, но с тем условием, чтобы в равной мере снимать всех детей. Кроме того, такая съемка дает возможность воспитателям сделать видеоархив. Так мама Тани, приходя в детский сад, видела, как с охотой и усердием ее дочь убирала игрушки в группе, что вызывало у нее недоумение: «А дома Таня ничего не хочет делать!» Мы посоветовали, прежде всего, быть настойчивой в своих требованиях, сначала совместно с дочерью убирать игрушки, затем поручать дочке самой, после занятий и игр ставить все на место, подчеркнув, как приятно смотреть на убранный уголок. Теперь Таня охотно и умело помогает маме убирать комнату. У девочки появилось желание «сделать как мама».

В нашей группе много детей, единственных в семье, и они, как правило, избалованы вниманием старших. Воспитанию у детей из таких семей внимательного, заботливого отношения к людям, способности к сопереживанию нужно уделять особое внимание.

София после поступления в сад очень долгое время не играла с детьми, никому не давала игрушек. Мама уделяла внимание главным образом тому, чтобы девочка была, как можно лучше одета, берегла свою одежду, игрушки. Разговор с родителями Софии мы начали, опираясь на положительное: отметили, что девочка всегда опрятна, бережно относится к своим вещам.

Затем постарались убедить родителей, что неумение Софии общаться с детьми может отрицательно сказаться на формировании ее характера. Советовали поощрять игры Софии с другими детьми, желание делиться игрушками, давать простые трудовые поручения дома. Мама соглашалась с нами, но своего отношения к дочери не меняла. Перелом произошел, когда девочка дежурила в группе, а мама могла наблюдать за своей дочерью в детском коллективе длительное время.

В результате всей работы контакт с родителями у нас, можно сказать, налажился, а это надежная основа успешного решения задач воспитания. У родителей появилось доверие к нам, они идут в детский сад за помощью, делятся трудностями. Очень важно, что у родителей появляется интерес к жизни их детей в группе. Часто возникают дискуссии по инициативе родителей. Мамы и папы стремятся к индивидуальному общению с воспитателем, их начинают интересовать вопросы, касающиеся формирования личности малыша, его внутреннего мира, отношений с окружающими. Иногда родители признают ошибочность некоторых своих методов воспитания.

Такой подход к взаимодействию с родителями детей раннего возраста повышает их ответственность за воспитание детей в семье, развивает педагогическую активность – показатель заинтересованного отношения к воспитанию своих детей. Создается благоприятная эмоциональная атмосфера в отношениях между родителями и педагогами, что обеспечивает совместный успех в деле воспитания, развития и социализации детей, а значит, и успех всего ДОУ.

№ H00023 29.10.2021 ж

Structure and criteria for a good film review

САТЕНОВА ЖАДРА ЖОЛБАРЫСОВНА

Түркістан облысы Шымкент қаласы Қаратау ауданы

№138 жалпы орта білім беретін мектебінің ағылшын тілі пәні мұғалімі

Date:	
Class: 7	School:
Lesson title	Structure and criteria for a good film review
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to (link to the Subject programme)	<p>7.R2 understand independently specific information and detail in short, simple texts on a limited range of general and curricular topics</p> <p>7.W3 write with some support about personal feelings and opinions on a limited range of familiar general and curricular topics</p> <p>7.S3 give an opinion at sentence and discourse level on an increasing range of general and curricular topics</p>
Level of thinking skills	Comprehension, Application, Evaluation
Lesson objectives	<p>Students learn and consolidate vocabulary items for emotions.</p> <p>Students write film review</p> <p>To develop students' vocabulary of free time activities (television viewing)</p>
Assessment criteria	<p>Get acquainted with the history of TV.</p> <p>Talk about TV programs and identify them.</p> <p>Work in groups of two, choose one film, research it and present the information to the class in the form of the film review</p>
Differentiation	Stronger students can be asked to write the names of TV programmes for each type.
	More able students will narrate heard information from recording and retell it to the class.
	Allow access to dictionaries to check spelling.
Values links	Values are instilled by teaching learners to respect each other's opinions

Cross-curricular links	Media	
Previous learning	My favourite TV series	
Plan		
Planned timings	Planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Resources
Start	Organization moment. Greeting. Dividing into groups: Chose a candy. Revision previous lesson: Present Perfect Tense	Board, copybooks
7mins	Warm-up T: So, what comes to your mind when you hear the word Film? PLS say and write graphic about movies: T: Well done. So you can see how much you know about films or movies. And now let's organize all your knowledge in the logical order. So the first thing you would like to say about the film is...? Then comes ...	Paper and highlighters
Middle	II. Lead-in Guess the topic of our lesson. Crossword Teacher starts the lesson with objectives. The theme of our lesson is film review, which are popular nowadays. Today we are to decide what influence on our opinion on the film. How do you get your own vision of the film? Matching. Match the genre to the poster. Productive tasks. Discussion. Advantages and disadvantages of watching TV. Students make a discussion. Film Review Project. Students will work individually. Watch short film and write film review.	Worksheets
7mins		
3mins		Pictures
15mins		video

End 8mins	Concluding the lesson. The teacher asks concept questions to check students understanding. 3Things that I heard. Let's conclude our lesson. Think over and write on the stickers 3 things that their understand or learn on the lesson. Assessments: After every activity teacher gives sweets. Giving the home task: write review film.	stickers
--------------	---	----------

№ H00025 29.10.2021 ж

Құрылымы күрделі теңдеулер

КУДЫРЕТОВА КУНСУЛУВ АБДУСАТТАРОВНА

*Нұр-Сұлтан қаласы Мәшһүр Жүсіп атындағы
№ 57 орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі*

Пәні: Математика Бөлімі: Өнер «Әдебиет» Күні:	Мектеп: Мұғалімнің аты-жөні: Сынып: 3
Сабақ тақырыбы:	Құрылымы күрделі теңдеулер
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	3.2.2.2 2 көбейту мен бөлуге берілген $x:8=9$; $51:x=17$; $23 \cdot x=46$ түріндегі қарапайым теңдеулерді, құрылымы күрделі $x(25:5)=60$; $(24 \cdot 3):x=6$; $x:(17 \cdot 2)=2$; $k+124:4=465$ түріндегі теңдеулерді шешу
Сабақ мақсаттары	Барлық оқушылар: көбейту мен бөлуге берілген $x:8=9$; $51:x=17$; $23 \cdot x=46$ түріндегі қарапайым теңдеулерді; құрылымы күрделі $x(25:5)=60$; $(24 \cdot 3):x=6$; $x:(17 \cdot 2)=2$; $k+124:4=465$ түріндегі теңдеулерді шеше алады Көптеген оқушылар: құрылымы күрделі теңдеулерді шешуді, сол жақ бөлігін қарапайым түрге келтіруді түсіндіру, белгісіз компоненттерді атау, белгісіз компоненттерді табу ережелерін айта алады Кейбір оқушылар: оң жағы да және сол жағы да күрделірек теңдеулерді шеше алады
Бағалау критерийлері	көбейту мен бөлуге берілген $x:8=9$; $51:x=17$; $23 \cdot x=46$ түріндегі қарапайым теңдеулерді; құрылымы күрделі $x(25:5)=60$; $(24 \cdot 3):x=6$; $x:(17 \cdot 2)=2$; $k+124:4=465$ түріндегі теңдеулерді шешеді. құрылымы күрделі теңдеулерді шешуді, сол жақ бөлігін қарапайым түрге келтіруді түсіндіру, белгісіз компоненттерді атау, белгісіз компоненттерді табу ережелерін айтады. оң жағы да және сол жағы да күрделірек теңдеулерді шешеді.
Тілдік мақсаттар	Оқушылар игереді: Құрылымы күрделі теңдеулер шешуді түсіндіру, сол жақ бөлігін қарапайым түрге келтіру, белгісіз компонентті атау, белгісіз компонентті табу ережесін біледі.

	<p>Пәндік лексика және терминология: көбейту мен бөлуге берілген қарапайым теңдеулер, құрылымы күрделі теңдеулер.</p> <p>Диалог/жазу үшін пайдалы сөздердің жиынтығы</p> <p>Талқылау:</p> <p>–Егер теңдеу күрделендірілген болса, не істеу қажет?</p> <p>–«Өрнекті жеңілдету» дегенді қалай түсінесің?</p> <p>–Құрылымы күрделі теңдеуді қалай тексеруге болады?</p> <p>Жазу:</p> <p>Теңдеуді шешуді және оны тексеруді жазу.</p>	
Құндылықтарды дамыту	Еңбексүйгіштікке баулу, адамгершілікке тәрбиелеу	
Пәнаралық байланыстар	Әдебиеттік оқу, көркем еңбек	
АКТ қолдану дағдылары	Интернет-ресурстар, дерекқордан және интернеттен сабаққа қатысты ақпаратты іздеу; аудио жазба,	
Бастапқы білім	Топқа бөлуге арналған парақшалар, интерактивті тақта, жұмыс дәптері, қалам мен түрлі түсті қарындаш, стикер, видеоматериалдар., постер, кері байланыс парағы т.б	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс- әрекет	Ресурстар
Сабақтың басы	<p>Психологиялық дайындық</p> <p>Музыкалық серпіліс</p> <p>Топқа бөлу</p> <p>Сөз өнерінің майталмандары, қазақтың билерінің айтқан шешендік сөздері арқылы топқа бөлу.</p> <p>I топ. Төле би ауылы</p> <p>II топ. Қазыбек би ауылы</p> <p>III топ Әйтеке би ауылы</p> <p>Сабақтың мақсатымен таныстыру.</p> <p><i>Көбейту мен бөлуге берілген қарапайым және құрылымы күрделі теңдеулерді шешіп үйренеміз.</i></p>	<p>Аудио жазба мр3,</p> <p>Топ атаулары,</p> <p>Нақыл сөздер</p>

<p>Сабақтың ортасы</p> 	<p>Жаңа сабақ. Ұжымдық жұмыс. 1-тапсырма. Есептеулерді орындасаң, балалардың қайсысы кітапханаға неше рет барғанын білетін боласың. Әлия $18 * 2 = 36$ $36 : 12 = 3$ $3 * 20 = 60$ Дәулет $360 : 6 = 60$ $60 : 20 = 30$ $30 * 30 = 900$ Марат $360 : 3 = 120$ $120 : 60 = 20$ $20 * 38 = 760$ Әсел $280 : 10 = 28$ $28 : 2 = 14$ $14 * 10 = 140$ Дескриптор: -амалдарды орындайды Бағалау: мадақтау арқылы</p> <p>2- тапсырма. Теңдеуді қалай шешуге болатынын түсіндір. Оң және сол жақ бағандардағы теңдеулерді салыстыр. Олардан қандай айырмашылық пен ұқсастықты байқауға болады?</p>	<p>Оқулықпен жұмыс</p> <p>Интербелсенді тақта</p>				
	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">$X * 30 = 210$</td> <td style="width: 50%;">$X * (5 * 6) = 210$</td> </tr> <tr> <td>Теңдеуді шешеміз: $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$</td> <td>$X * (5 * 6) = 210$ $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$</td> </tr> </table>	$X * 30 = 210$	$X * (5 * 6) = 210$	Теңдеуді шешеміз: $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$	$X * (5 * 6) = 210$ $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$	<p>Смайликтер</p>
$X * 30 = 210$	$X * (5 * 6) = 210$					
Теңдеуді шешеміз: $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$	$X * (5 * 6) = 210$ $X * 30 = 210$ $X = 210 : 30$ $X = 7$ $7 * 30 = 210$ $210 = 210$					
	<p>Мұндай теңдеулерді шешу үшін қосымша есептеулерді орындап, алдымен оларды ықшамдап алу қажет.</p> <table border="1" style="width: 100%; height: 30px;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • құрылымы күрделі теңдеулерді ықшамдайды; • теңдеудің түбірін табады • кестеден тыс жағдайда көбейту мен 			<p>Тапсырма парақшасы</p> <p>Бағдаршам</p>		

	<p><i>Жауаптарын сандықтан тап.</i></p> <p>$A) 12 * 2 = 24 \quad 12 * 4 = 48 \quad 350 : 5 = 70$ $600 : 300 = 2 \quad 48 : 2 = 24 \quad 600 : 20 = 30$ $140 : 20 = 7 \quad 7 * 12 = 84 \quad 48 : 4 = 12$</p> <p>Ә) Осындай 6 мысал құрастыр. Дескриптор:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Амалдарды орындайды</i> <i>Жауабын сандықшадан табады</i> <p>Бағалау: бармақ арқылы</p> <p>5-тапсырма:</p> <table border="1" data-bbox="491 728 877 772"> <tr> <td>810</td> <td>:</td> <td>9</td> </tr> </table> <table border="1" data-bbox="491 817 877 862"> <tr> <td>90</td> <td>*</td> <td>5</td> </tr> </table> <table border="1" data-bbox="657 907 798 952"> <tr> <td>450</td> </tr> </table> <p>Дескриптор:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Амалдарды орындайды</i> <i>Шешуін табады</i> <i>Жауабын жазады</i> <p>Бағалау: шапалақ арқылы</p> <p>6-тапсырма. Топтық жұмыс. <i>Қабырғалары 4 см және 3 см болатын тіктөртбұрыш сыз. Оның периметрі мен ауданын тап.</i></p> <p>7-тапсырма. Жұптық жұмыс. <i>Бос орындарды толтыр</i></p> <p>Дескриптор:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Белгісіз сандарды анықтайды</i> <i>Амалдарды орындайды</i> <p>Бағалау: мадақтау арқылы</p> <p>Үйге тапсырма: 23-бет. 4 (ә) нұсқасы</p>	810	:	9	90	*	5	450	<p>парақшасы</p>
810	:	9							
90	*	5							
450									
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>««иә» және «жоқ» ойыны</p> <p>-бөліндінің мәнін тез таңдау үшін, бөлгіштің соңғы цифрына назар аудару керек.</p> <p>-$480:4=140$-қа.</p> <p>-қалдық қашанда бөлгіштен кіші болуы тиіс.</p> <p>-$700:5=100$-ге</p> <p>-тиімді есептеу үшін көбейті мен бөлудің</p>	<p>Интербелс енді тақта</p> <p>Нысана, түйреуіштер</p>							

	қасиеттері қолданылады. 5:8=0 (қалд5) 12*11=132 Кері байланыс «Нысананы таңда» әдісі Жасыл- түсіндім Сары- толық түсінбедім Қызыл-түсінбедім	
--	---	--

№ H00026 29.10.2021 ж

Менің таңдауым – кітапхана

НЫСАНАЛИЕВА МАЙРА

Қызылорда облысы, Арал ауданы Бөген ауылы
№20 З.Шүкіров атындағы орта мектебінің кітапханашысы

*«Кітап жансыз, бірақ шынайы дос»
Виктор Гюго*

Мамандық – адам өмірінің маңызды бөлігі. Егер оны адаспай таңдаған болсаңыз, онда ол мақтанышқа айналады. Менің ойымша әр адамның табиғаты – мамандығының айнасы. Себебі, адам өз табиғатынан алшақтап кетсе, онда ол бойындағы талантынан, талғамынан айырылады. Менің мамандығым – мақтанышыма айналды.

Болашақ ұрпақ тәрбиелеу жолында менің бір сәтке қалғып кетуіме жол жоқ екенін түсіндім. Үздіксіз білім, тынымсыз еңбек, төзім. Міне, осы қасиеттер биікке жетелейді. Еңбек тәжірибемде ұққаным: қанша еңбектенсең, сонша несібе, сонша абыройлы боласың. Мен өз ісімді мақтан етемін.

Менің өмірдегі ұстанымым:

Пайда ойлама, ар ойла,

Талап қыл, артық білуге.

Артық білім кітапта,

Ерінбей оқып, көруге

А.Құнанбаев

Мен кітапханашы ретінде мамандықтың қызығы мен қиындығына куә болып, өз ісімді атқарып келемін.

Менің қызметімнің сыры неде?

- Оқушыға шынайы дос таба білуге ықпал ету;
- Білімі мен білігін шыңдауға көмектесу;
- Кітап оқу ісін жаңа заманға сай ілгерілету;
- Көркем мінез, көсем сөздің иесін кітап арқылы тәрбиелеу;
- Белгілі ақын – жазушылардың еңбегін дәріптеу;
- Оқушылардың танымын кеңейту жолында оқырмандар басқосуын ұйымдастыру;
- Мерейлі мереке иелерін ұлықтау мақсатында Ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай чөлентж ұйымдастыру;

Кітап – қашанда қымбат құндылық. Ежелгі ата – бабаларымыздың хат танығаннан бастап, білгенін хатқа түсіріп, кейінгі ұрпаққа аманатталғаны белгілі. Ұлы Абай сол заманда – ақ кітаптың қадіріне жетіп, парқын білген.

Ұрпаққа кітаппен дос болуға, «кітапты адастырмас темірқазық» деп тапсырған болатын. Ғылыми деректерге сүйенсек, ежелгі көне жазбалар мен кітаптар әлемінің ірі кітапханаларында сақталған. Бар құндылық пен іздеген мәліметтер де сол кітапханалардың құнды жәдігері болып қалды.

Бүгінгі тілге тиек етер кітапхана тақырыбы да қоғамнан алыс емес. Мен Нысаналиева Майра 6 жыл мектеп кітапханасында қызмет жасап келемін. Әрине кез – келген қызметтің күнгейі мен көлеңкесі болатыны сияқты, бұл қызметтің де сыры мен қыры көп. Болашақтың тұтқасы саналатын шәкірттерді бір мақсатқа тоғыстыруда менің қызметімнің алатын орны ерекше. Жауапкершілік пен ізденісті қатар қоя отырып, нәтижеге бағытталған мақсатты жұмыс жүргізудің өзектілігі дәлелденіп отыр.

Бүгінгі таңда түрлі интернет ресурстары іздеген ақпаратты жеңіл, әрі тез табудың көзіне айналды. Үлкеннің де, кішінің де жиналатын ортасы ғаламтордағы парақшалар мен сайттар болды. Демек, кітапханада отырып, кітап оқуды ғаламтордағы орта ауыстырды. Олай болса, оңтайлы шешім қабылдау қажеттігі туындайды. Қоғам мен оқырманның сұранысына сәйкес буктрейлер, буктоллинг, оқырмандар конференциясы кітапхана жұмысының негізгі бағыты. Себебі, елдегі ахуалға байланысты онлайн шаралардың барысы осындай жұмыстармен көрінеді.

Қазіргі таңда еңбектеген баладан, еңкейген қартқа дейін смартфонмен дос деп айтуға болады. Алайда, кітаптан алған ақпарат пен ғаламтордан алған ақпаратқа қарағанда санаға, ойға қонымды, әрі мида ұзақ сақталып қалатынын әбден анық. Кітапты оқитын адамдар – табысқа да жиі жетеді, олар яғни жас көрінеді, ұзақ өмір сүреді. Кей кітаптар жолы болмай жүрген жандарға мотивация беріп, адамның жақсы жаққа қарай өзгеруіне септігін тигізеді. Кітап оқудың тағы бір пайдасы – яғни, сөздік қорыңыз артады. Ұйқыға дейін кітап оқысаңыз, ағзаңыз да сол режимге қалыптасады.

Мен де өзім кітапханашы ретінде оқырмандарыма жаңа басылымдарды, ертегілерді, түрлі қызықты журналдарды, әңгімелерді назарларына ұсынып отырамын. Кітап оқыған адамның ойлау қабілеті де жоғары, зейінді болатынын анық.

Мектеп кітапханасында түрлі көптеген оқырмандармен бірге түрлі іс – шаралар өткізіледі, оқырмандарым жиі байланыста, кітап оқудың қандай пайдасы туралы кеңестермен бөлісіп отырамын.

Мектеп кітапханасында «Оқуға құштар мектеп» жобасы аясында да оқырмандар өз оқыған кітаптарының желісін оқырмандарға жеткізе отырып, кітап оқуға шақырады және бұл жұмыстар әлеуметтік желіге жарияланып отырады.

Бұл жобаның мақсаты: оқу мәртебесін, оқу белсенділігін және оқу сапасын арттыру, балалар мен жастардың мәдени және оқу құзыреттілігін дамыту,

сондай – ақ жас ұрпақ бойында жоғары азаматтық және рухани – адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру.

Қазіргі елдегі ахуалға байланысты онлайн шаралардың барысы төмендегіше жұмыстармен көрінеді, бұл да кітап оқудың жаңаша үлгісі.

- Букросинг
- Буртолкинг
- Буктрейлер
- Kitap.kz

Біз биыл ақиық ақын М.Мақатаевтың 90 жылдығын атап өтудеміз. Соған мен өзім «Аққулар ұйықтағанда» атты сыршыл поэмасына буктрейлер дайындағанмын. Бұнда оқырмандар шығарма желісі бойынша кітаптармен қысқа уақыт ішінде танысады. Бұл поэма сұлулық пен татулықтың символына айналған. Табиғаттың тамаша бір бөлшегі аққулардың болмысын суреттеген таптырмас туынды. Шығарманың басында Жетімкөлді мекен еткен аққулардың кербез мінезі мен тіршілік етіп жатқан аққулардың тіршілігін не бұзғандығы видео, фотороликтер арқылы көрсетіледі.

Ақын поэмасының тілі шұрайлы, Абайша айтқанда «тілге жеңіл, жүрекке жылы» құнды дүние.

Мұқағали – болмысынан биік, тумысынан талант.

Олай болса, осындай ұлылардың қаламынан туған шығарманы оқуға кеңес беремін! Сондай – ақ, Kitar.kz сайтымен де жұмыс жасауға болады. Бұл кезеңде оқырмандар қалаған шығармасымен таныса алады немесе аудиомәтін күйінде тыңдайды. Сандық технология жүйесі бойынша кітап оқу үлгісі қалыптасады. Ортақ мақсатта қарым - қатынас орнайды.

Алайда, оқырмандар саны да көбейіп, кітап оқуға деген қызығушылықтары артады. Заманға сай өзгеру, қоғамға сай жаңарып отыру – шығармашыл тұлғаға тән қасиет. Кітапхана – киелі орда. Мен осындай киелі жолды таңдаған болсам, бағытымнан адаспасым анық.

МАЗМҰНЫ

- *АЛДАБЕРГЕНОВА АРМАНАЙ АЛДАБЕРГЕНҚЫЗЫ*
- *СЕНГІРБЕКОВА АҚБОТА ӘЛІҚҰЛҚЫЗЫ*
- *СЕНГИРБЕКОВА АЛИЯ АЛИКУЛОВНА*
- *БАБАШ МЕЙРАМКҰЛ КӨЛБАЙҚЫЗЫ*
- *АБДРАХМАНОВА ЫРЫСБИКЕ БҮРКІТҚЫЗЫ*
- *ТУРЕХАНОВА АЛТЫНАЙ ТУЛЕГЕНОВНА*
- *АБЫЛАЕВА ЖАНАР*
- *САДЫКОВА КОРЛАН ТУРГАНБАЕВНА*
- *САТЕНОВА ЖАДРА ЖОЛБАРЫСОВНА*
- *КУДЫРЕТОВА КҮНСУЛУВ АБДУСАТТАРОВНА*
- *НЫСАНАЛИЕВА МАЙРА*